

בס"ד, ז' אדר א' התשפ"ד

בבא קמא דף ק"ו – כופר בפיקדון, טוען טענת גנב ששחט, טענת גנב באבידה

מושגים:

1. קפץ ונשבע –
ר"נ הסביר את הרישא של הברייתא, כשהנתבע 'קפץ ונשבע', כלומר הנפקד נשבע לפני שבי"ד חייבו אותו להישבע, ועל שבועה כזו **רב** לא אמר ששבועה קונה, אפילו שהיא בוצעה בבי"ד.
2. בן פקועה –
הגמ' מביאה אוסף אפשרויות כיצד הגנב אכל מהבהמה בלי לשחוט, למשל אם הוא אכל 'בן פקועה', שזה עובר של הבהמה שניתר בשחיטת אמו, ולא צריך שחיטה.

שאלות:

1. שלום ביקש מזאב שיחזיר לו את המקדחה, זאב שיקר שהוא לא קיבל אותה, המקדחה נמצאה שבורה אצלו, הוא חייב לשלם?

רב ששת אמר, שמי שכפר בשקר בפיקדון, אפילו בלי שבועה הוא גזלן וחייב באונסין. הגמ' מקשה על **רב ששת**, מכך שאילפא אמר ששבועה קונה, והגמ' מבינה שהשבועה של הנפקד קונה לו את החפץ שהופקד, והופכת אותו לגזלן.

הגמ' מביאה שני תירוצים,

- או שאילפא דיבר על בהמה שעומדת באגם ולא תחת ידו, ו**רב ששת** מודה בזה שכפירה לא קונה.
  - או שאילפא התכוון לדברי **רב הונא בשם רב** בנושא אחר, שכשאדם כפר ונשבע לשקר, ואח"כ באו עדים שהוא שיקר והפיקדון אצלו. השבועה קונה לנשבע השקרן את החפץ, ובעל החפץ לא יקבל כלום, מפני שהפסוק לגבי פיקדון אומר 'ולקח בעליו ולא ישלם', הכוונה שהבעלים קיבל את השבועה וזהו, יותר לא יהיה תשלום.
- (**רבא** רצה לומר שהדין של **רב**, הוא דוקא במלוה, אבל פיקדון נחשב כל הזמן ברשות בעליו, ואין פטור מהשבה. אלא שהפסוק שממנו **רב** למד נאמר בפיקדון.)

רב אחא בר מניומי הקשה ל**רב נחמן** שאמר את הדין של **רב**, ממשנה לקמן, שאומרת שכשאדם כפר ונשבע שהפיקדון אבד לו, (אם הודה מעצמו משלם קרן חומש ואשם), אם באו עדים שהוא אכל אותו, משלם קרן. וקשה על **רב** שאמר שהוא פטור?

ר"נ תירץ שמדובר במקרה שהשבועה לא נחשבת כי היא היתה מחוץ לבי"ד. אבל קשה על התירוץ הזה מהסיפא שאומרת את אותו דין במצב שהוא טוען שהפיקדון נגנב, ולא אבד. ואז כשעדים מעידים שהוא גנב אותו, משלם כפל. וזה אפשרי רק אם העדות היתה בבי"ד.

ר"נ לא רצה לתרץ שהרישא מדברת מחוץ לבי"ד והסיפא בבי"ד, כי זה לא סביר. לכן **ר"נ** תירץ שמדובר בבי"ד, אלא שברישא הוא {קפץ ונשבע}, כלומר הנפקד נשבע לפני שבי"ד חייבו אותו להישבע, ועל שבועה כזו **רב** לא אמר ששבועה קונה.

ר"נ השיב לשאלתו של **רמי בר חמא**, שהוא בעצמו לא סובר **כרב**, הוא רק ניסה להסביר את המשנה לשיטתו של **רב**. ומהפסוק **שרב** דרש 'ולקח בעליו ולא ישלם', **ר"נ** לומד דין כללי שמי שאמור לשלם הוא זה שנשבע ונפטר מהתשלומים ע"י השבועה).

2. מנשה נשבע לשקר בבי"ד, שאין בידו את הפיקדון של שמעון, אח"כ באו עדים שהוא שקרן. הוא לא שילם ונשבע שוב שהוא לא חייב. הוא צריך שני קרבנות?

רב המנונא הקשה ממשנה במסכת שבועות על הדין של **רב**, שפטר את הנשבע מלהחזיר את הפיקדון: 'השביע עליו חמשה פעמים בין בפני בי"ד ובין שלא בפני בי"ד', חייב על כל אחת ואחת. **רבי שמעון** הסביר שהוא חייב מחדש, כי הוא יכול לחזור ולהודות, וכשהוא מודה נוצר חוב ממוני מחדש, ולכן יש בכל שבועה כפירת ממון. וקשה הרי **רב** אמר שכבר מהשבועה הראשונה כשהוא כפר, הוא פטור ואין יותר חוב. וכאן מדובר שהשביע אותו בפני בי"ד, ולא קפץ ונשבע לכן התירוצים הקודמים לא מתאימים.

רב המנונא תירץ שהמשנה מכילה עירוב של התירוצים, שבפני בי"ד מדובר שהוא 'קפץ ונשבע', ומחוץ לבי"ד 'השביע עליו', כלומר הדיינים השביעו אותו רק מחוץ לבית הדין.

רבא הקשה מברייתא שמדברת על מקרים שעדים שהעידו על אדם שטען טענת גנב בפיקדון ונשבע לשקר. אח"כ הוא הודה לפניו או אחרי שבאו העדים. ולא ניתן לפרש את הברייתא בקפץ, כי כשבאו עדים לפני שהודה, משלם כפל, וזה רק בשבועה בבי"ד.

לכן **רבא** מתקן את ההבנה בדברי **רב**, **שרב** לא דיבר על מצב שאדם מודה, כי אז התורה אמרה שישלם. ו**רב** גם לא דיבר על טט"ג ובאו עדים, כי התורה אמרה שיש חיוב כפל. **רב** דיבר רק על טוען טענת אבד, ולא הודה ובאו עדים, שנפטר בשבועתו מלשלם.

רב אשי תמה בפני **רב גמדה** על התירוץ של **רבא**, הכיצד **רב המנונא** תלמידו של **רב** הקשה על **רב** מהמשנה בשבועות, שחייבה חמש שבועות, מהסיבה שיכל להודות בין שבועה לשבועה, האם **רב המנונא** לא ידע **שרב** לא דיבר על מצב של מודה?

רב אחא סבא תירץ, של**רב המנונא** המשנה היתה קשה כי זה לא הגיוני שרק בגלל שפוטנציאלית הוא יכול להודות, כפירתו תיחשב ממון. שהרי בפועל הוא לא הודה, וכנראה כשהוא גם לא מתכוון להודות כי זה תלוי בו (**ראב"ד**), לכן חייבים להסביר שהמשנה מתכוונת שאם יבואו עדים הכופר יתחייב, (וזה בעל כרחו של הכופר), וזה מה שהקשה **רב המנונא** על **רב** (עפ"י **הראב"ד** בשטמ"ק).

3. אליהו שיקר וטען שהכבשה של צדוק נגנבה ממנו, אח"כ התברר שהוא אכל אותה, הוא צריך לשלם ארבעה כבשים?

רבי חייא בר אבא אמר בשם **רבי יוחנן**, שהטט"ג בפיקדון וטבח או מכר, משלם ד' וה'. הגמ' מקשה על הלימוד מגנב לטט"ג, שהרי טט"ג משלם רק אם נשבע? והגמ' מגיעה למסקנה שר"י לא למד בבנין אב אלא בהיקש, משני הפסוקים הצמודים, 'אם ימצא הגנב' ו'אם לא ימצא הגנב', ועל היקש לא משיבים. ולדעה שראינו ששני הפסוקים מדברים על טט"ג הלימוד של ר"י הוא מה'ה"א' המיותרת במילה הגנב. **ר"ח בר אבא**, הקשה על ר"י מברייתא שאומרת שמי שטט"ג, ויש עדים שמעידים שהוא אכל את הבהמה, משלם כפל אבל לא ד' וה'. ואם הוא אכל סימן שהוא שחט?

הגמ' מתרצת אוסף אפשרויות כיצד הוא אכל בלי לשחוט, למשל אם הוא אכל אותה

נבילה, או טריפה לדעה ששחיטת טריפה נחשבת שחיטה ראויה. או שהוא אכל {בן פקועה}, שזה עובר של הבהמה שניתר בשחיטת אמו, ולא צריך שחיטה. ועוד תירוצים, ורבי יוחנן בחר מתוכם את התירוץ של נבילה.

4. בני בן השש איבד את האופניים. עוזי המוצא שיקר ונשבע שהם נגנבו, הוא ישלם כפל?

הגמ' מביאה מימרא נוספת של ר"ח ב"א בשם ר"י, שטט"ג באבידה, משלם כפל. הוא לומד מהפסוק שנאמר בצמוד לטט"ג בפקדון, 'על שה על שלמה על כל אבידה אשר יאמר'.

רבי אבא בר ממל, הקשה על הלימוד, מברייתא שלומדת מהפסוק שבתחילת הפרשיה 'כי יתן איש', ולא קטן. ומכך שכתוב 'עד האלוקים יבא דבר שניהם', משמע שגם בזמן ההפקדה וגם בזמן התביעה, לא יהיה קטן, ולכן גם גדול לא יכול לתבוע כפל, אם בזמן ההפקדה היה קטן.

וקשה הרי באבידה אין נתינה מדוע שלא נתייחס לפקדון כשהיה קטן לפחות כאבידה, ולפי הלימוד של ר"י טט"א חייב כפל, אם תובע כשהוא גדול. הגמ' מתרצת שני תירוצים,

◦ או שמדובר שהנפקד אכל את הפקדון כשהמפקיד עוד היה קטן, ואין טענת תביעה, בשונה מאבידה, שכשמצא אותה, המאבד היה גדול.

◦ אפשרות נוספת, רב אשי מתרץ, שהאבידה הגיעה אל המוצא מכח בן דעת שאיבד אותה, אבל נתינת פיקדון ע"י קטן, אין לה משמעות.

הגמ' מביאה עוד מימרא של ר"ח ב"א בשם ר"י, שהטט"ג בפיקדון צריך שגם יודה במקצת הטענה, אחרת הוא לא מחוייב שבועה, והגמ' תדון בכך מחר.